

# Những sự thật về “Cách Mạng Tháng Tám”

64 năm trước, những ngày này trên toàn đất nước Việt Nam là những ngày sôi động bởi không khí hực lửa của một cuộc đổi đời sau ngày 19 tháng 8 năm 1945.

Nguyễn An, phóng viên RFA  
2009-08-25



Đoàn người tham gia cuộc mít-tinh trước cửa Bắc Bộ phủ, Hà Nội, hôm 19 tháng 8 năm 1945.

Photo courtesy of Wikipedia

Cho đến nay, ngày này vẫn được sách vở chính thống gọi là ngày tổng khởi nghĩa thành công, cướp chính quyền từ tay Pháp, hay từ tay Pháp và Nhật, hoặc từ tay Pháp, Nhật và chính phủ Trần Trọng Kim.

Nhưng nếu nhớ lại rằng Nhật đã đảo chính Pháp từ ngày 9 tháng 3, rồi Nhật lại đã đầu hàng Đồng Minh từ đầu tháng 8 cùng năm, thì cách nói “cướp chính quyền từ tay Pháp và Nhật có lẽ không ổn chút nào” vì lẽ thực dân Pháp và phát xít Nhật đâu còn chính quyền để mà cướp? Vậy chỉ có thể nói là “cướp chính quyền Trần Trọng Kim” mà thôi.

Chính quyền chỉ tại chức tổng cộng 126 ngày này ra sao? Đã sụp đổ thế nào? Có phải là một chính quyền bù nhìn và phản dân hại nước hay không? Những gì đã xảy ra trên đất nước Việt Nam trong thời gian ấy rất ít được nhắc đến trong các sách giáo khoa hiện nay.

Đó là một trong những điều mà nhạc sĩ Tô Hải - năm nay 83 tuổi- gọi là một “lỗ hổng lớn về giai đoạn lịch sử bi-hài-hùng này,” như được viết trong trang Blog của ông, nhân dịp nhớ lại ngày 19 tháng tám của 64 năm trước đây.

Mục Câu Chuyện Hàng Tuần kỳ này sẽ nói về “lỗ hổng” ấy, qua lời của một số vị lão thành từng tham gia, hay có mặt trong những diễn biến dồn dập sôi bỏng của những ngày tháng ấy.

## Diễn biến của 64 năm trước

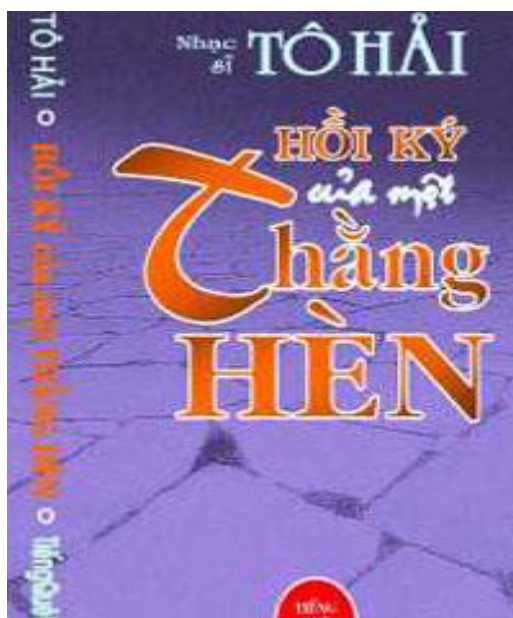
Khi biên tập viên Mặc Lâm của Ban Việt Ngữ hỏi về ngày 19 tháng 8 năm 1945, tác giả cuốn sách nổi tiếng “Hồi ký của một thằng hèn” – Nhạc sĩ Tô Hải nói: “Cái ngày 19 tháng 8 ấy à? Như trên Blog tôi viết đấy, là tôi đi biểu tình. Ai hô biểu tình, có ngày ba bốn lần đi biểu tình. Họ biểu tình phố, rồi biểu

*tình khu, rồi biểu tình thành này. Ngày 17 thì còn cầm cờ vàng mà (cười), ngày 19 thì là mới bắt đầu cầm cờ đỏ.”*

Trong trang Blog, nhạc sĩ Tô Hải nhắc lại những khoảnh khắc lịch sử ngắn ngủi nhưng vô cùng quan trọng đối với lớp thanh niên tuổi ông thời bấy giờ, những người mà ông nói là đều “*ngu ngơ, ngây thơ, dại dột*”, cho nên (cũng theo lời ông) “*số phận có thể mỉm cười hay xé xác bất kể anh nào.*”

Mốc lịch sử thứ nhất của giai đoạn này là ngày 9 tháng 3, khi Nhật bắt ngờ đảo chính Pháp, đưa toàn bộ các viên chức và thường dân Pháp vào trại giam. Tình hình ấy khiến cho giới thanh niên có cảm tình với người Nhật, lúc bấy giờ là “kẻ thù của kẻ thù.”

Sau 38 ngày Việt Nam không có một chính quyền thực sự nào để điều hành đất nước ngoài lực lượng của phát xít Nhật, ngày 17 tháng 4 năm 1945 thì chính phủ Trần Trọng Kim ra đời với thành phần là các chuyên gia trong nhiều ngành khác nhau mà ông Tô Hải gọi là những người “hy sinh liều mình cứu nước”.



Bìa cuốn “Hồi ký của một chàng hèn” của Nhạc sĩ Tô Hải do Nhà xuất bản Tiếng Quê Hương ấn hành.

Lá cờ của chính phủ Trần Trọng Kim lúc đó màu vàng, ở giữa có hình quẻ Ly màu đỏ và quốc thiều là bài “Đặng Đàn Cung”, bởi trong giai đoạn ấy, Việt Nam vẫn có vua là Vua Bảo Đại. Đó cũng là mốc lịch sử thứ hai của giai đoạn này.

Mốc lịch sử thứ ba là ngày 17 tháng 8 năm 1945, được nhạc sĩ Tô Hải viết trong Blog của ông như sau:

*“Cho tới một ngày (17/8/1945) Đoàn Thanh Niên của chúng tớ tay cầm cờ quẻ li, miệng hát “Này thanh niên ơi...” đi Mít tinh chào mừng chính phủ Trần Trọng Kim” thì mới trắng mắt ra rằng mình đã được huy động đi...” “Cướp chính quyền” từ tay chính phủ Trần Trọng Kim, do Việt Minh tổ chức mà không biết.*

*Ngày 17/8/1945 Đoàn Thanh Niên của chúng tớ tay cầm cờ quẻ li, miệng hát “Này thanh niên ơi...” đi Mít tinh chào mừng chính phủ Trần Trọng Kim” thì mới trắng mắt ra rằng mình đã được huy động đi...” “Cướp chính quyền” từ tay chính phủ Trần Trọng Kim, do Việt Minh tổ chức mà không biết.*

Tất cả đều diễn biến rất nhanh chóng. Cờ què li hạ xuống! Cờ đỏ sao vàng kéo lên và một người, "quần nâu áo vải" đầu đội beret, tay cầm súng pác hốc, thắt lưng đeo một, hai quả lựu đạn OF (lựu đạn khói) ra tuyên bố vài câu gì đó mà tờ đứng xa quá nên nghe chẳng rõ, chính lơ lửng bồm có mấy câu... "Chính quyền đã về tay nhân dân" và sau đó thì.... hàng ngàn người như có gài sẵn kim hỏa trong lòng đã nổ tung ra thành những khẩu hiệu "Muôn năm!muôn năm!" long trời lở đất....

Hàng chục lá cờ đỏ sao vàng được tung ra, kéo theo cả hàng ngàn người chạy ùa sang phủ thống sứ cũ (ở xé nhà hát lớn) phá cửa, leo hàng rào vào chiếm phủ Khâm sai đại thần. Mọi việc diễn ra nhanh chóng, chẳng khác gì cái cảnh tờ đã được xem sau này trong phim " Lê Nin với Cách Mạng Tháng 10) có trường đoạn chiếm Cung điện Mùa đông"!

Chỉ khác là, ở V.N, không có súng nổ và chính phủ "bù nhìn" đi đâu? ở đâu? lúc đó? có ai bị bắt, bị vào tù, bị "dựa cột" không thì chẳng có ai được biết, kể cả tờ, cho tới tận bây giờ!

Cuộc tổng khởi nghĩa như thế là xong. Có mặt tờ cũng như không! Chẳng ai hay, ai biết...."

Bài viết của nhạc sĩ Tô Hải tức khắc nhận được 88 lời góp ý và một bài viết, với nội dung nói chung là cảm ơn ông đã nói lên những điều không thấy trong sách sử đang được giảng dạy tại Việt Nam hiện nay. Một người viết như sau:

"Tôi sinh ngày 26-9-1927, là Thanh Niên Cứu Quốc thành hoàng Hiệu, tôi cũng là một người tham gia cướp chính quyền ở Hà Nội như bác. Tôi công nhận những điều bác kể phản ánh hoàn toàn đúng tình hình lớp thanh niên học sinh Hà Nội lúc đó.

Tôi xin bổ sung là đến bây giờ nghĩ lại, tôi phải công nhận là các vị trong chính phủ "bù nhìn Trần Trọng Kim" đều là những người thật sự sạch sẽ, họ có thể yêu nước theo cách này hay cách khác nhưng chắc chắn là họ không có chuyện lợi dụng chức quyền để tham nhũng đến trở thành 'quốc nạn".

Xin cảm ơn bác."

## Lời kể của các chứng nhân

Nhạc sĩ Phạm Duy khi đó 24 tuổi đang ở trong Miền Nam, nhưng trực tiếp tham gia vào dòng thác chuyển động lúc bấy giờ viết trong Hồi Ký của ông như sau:

"Sau khi Nhật đầu hàng, quân đội Nhật ở Việt Nam trao trả Phủ Toàn Quyền cho Phủ Khâm Sai Bắc Bộ. Để tỏ ý chí bảo vệ đất nước, vào ngày 17 tháng 9, công chức Hà Nội -được lệnh của vị Khâm Sai Phan Kế Toại- đứng ra tổ chức một cuộc mít-tinh ở trước Nhà Hát Lớn Hà Nội.

Cuộc mít-tinh của các ông các bà công chức đang diễn tiến thì bỗng nhiên một lá cờ đỏ sao vàng rất lớn được thả từ bao lơn của nhà hát xuống, rồi một người leo lên khán đài cướp micro để hô khẩu hiệu và hát bài Tiến Quân Ca của Văn Cao. Thế là cuộc biểu tình của Tổng Đoàn Công Chức bỗng nhiên biến thành cuộc biểu tình của Mặt Trận Việt Minh.

Phạm Duy

*Cuộc mít-tinh của các ông các bà công chức đang diễn tiến thì bỗng nhiên một lá cờ đỏ sao vàng rất lớn được thả từ bao lơn của nhà hát xuống, rồi một người leo lên khán đài cướp micro để hô khẩu hiệu và hát bài Tiến Quân Ca của Văn Cao. Thế là cuộc biểu tình của Tổng Đoàn Công Chức bỗng nhiên biến thành cuộc biểu tình của Mặt Trận Việt Minh.*

*Hai ngày sau, tức là 19 tháng 8, Việt Minh đích thân đứng ra tổ chức một cuộc mít-tinh khổng lồ, cũng ở trước nhà hát Lớn Hà Nội. Sau đó, đoàn người biểu tình kéo đến bao vây Bắc Bộ Phủ. Ông Khâm Sai Phan Kế Toại đầu hàng ngay.*

*Coi như cướp được quyền hành chánh rồi, đoàn người kéo luôn qua trại Khố Xanh ở đường Đồng Khánh để cướp quyền quân sự. Một ngàn lính Bảo An ở trong trại không kháng cự, cờ quẻ Ly được hạ xuống, cờ đỏ sao vàng được kéo lên.”*

Luật sư Trần Lâm năm đó hơn 19 tuổi, kể lại trong cuộc trao đổi với Biên Tập Viên Trà Mi của Ban Việt Ngữ nhưsau:

*“19 tháng 8 là tôi đang học trung học, thì tôi thôi học. Thế mà tôi ở Hà Nội tôi không - chưa làm việc gì cả, mà tôi cũng có tham gia vào cái chỗ Việt Minh, nhưng mà cái mức độ đến ngày 19 tháng 8 tôi tham gia chỉ là cảm tình thôi. Và tôi được đọc sách báo của Việt Minh chứ tôi chưa tham gia một đoàn thể cụ thể nào.*

*Hôm Cách Mạng Tháng Tám thì trước ngày CMTT thì có cướp cái Bắc Bộ Phủ. Trước một hai ngày định cướp cái Bắc Bộ Phủ thì hôm cướp cái Bắc Bộ Phủ thì tôi có tham gia. Tôi vẫn còn cái ảnh của tôi (lúc đó) tôi đứng sát cái bờ rào.*

*Còn cảm nghĩ của tôi thì thưa cô, lúc bấy giờ mình cũng khó nói lắm vì lúc bấy giờ mình mười chín hai mươi tuổi nên học hành cũng vừa phải thôi, rồi là cũng không hiểu biết gì lắm ạ, thế cho nên thấy rằng nó vui mừng là một, với hai nữa là nó mới lạ, và nói tóm lại chữ "độc lập" lúc bấy giờ nó đặc biệt lắm, thì nó như người say ấy cô ạ.*

*Trong những ngày đó như là cái người mê say, bị choáng ấy mà, bị say, nhưng nói về ý thức thì chưa có gì rõ ràng lắm. Mười chín hai mươi tuổi cũng còn ngây thơ lắm, còn ngố lắm, cho nên bấy giờ ý thức về chính trị cũng chưa có, chỉ thấy rằng là hình như có cái gì mới lạ, hình như có một cái gì tháo cũi sổ lồng, thế thôi, chỉ đến mức ấy thôi.*

*Mà nó lại còn có một cái đặc biệt nữa là lúc bấy giờ nó rầm rộ lắm, mình thì không bước vào cái rầm rộ ấy, chẳng hạn như là đi biểu tình rồi đi làm những cái này, rồi tất cả mọi việc nó vui mừng tột độ và thấy cái mới tột độ và thấy như mình có cái sự thay đổi gì đặc biệt nữa.”*

Chúng tôi cũng hỏi nhà báo Bùi Tín, năm đó ngoài 20, về không khí của những ngày ấy, ông kể lại:

*“Trước ngày 19 tháng 8 là có cuộc mít-tinh của viên chức của Bắc Bộ (Phủ) là ngày 17 tháng 8, thì trong cuộc mít-tinh đó thì đại biểu của Việt Minh đã tung kênh nhau lên và đưa ra lá cờ đỏ sao vàng rồi chạy vòng quanh cái quảng trường của Nhà Hát Lớn.*

*Thế mà trong cái ngày 19 tháng 8 thì cái mà tôi có ấn tượng sâu sắc nhất là suốt từ 3 giờ chiều cho đến nửa đêm là chỉ có một khẩu hiệu là "Ủng hộ Việt Minh! - Ủng hộ Việt Minh! - Ủng hộ Việt Minh!", cứ như thế mà ầm cả lên ở Hà Nội, nhắc đi nhắc lại miết làm tôi nhớ mãi cái âm thanh đó.”*

## Nỗi ngậm ngùi của một thế hệ

Ngày nay, sau 64 năm với không biết bao nhiêu nước đã chảy qua cầu, nhìn lại tuổi thanh xuân với bầu máu nóng và lòng yêu nước nồng nàn của những ngày Cách Mạng Tháng Tám, nhạc sĩ Tô Hải không khỏi ngậm ngùi cho ông cũng như cho những bạn đồng trang lứa:

*“Cho nên là tôi buồn về cái thân phận của tôi nó như thế cho nên cũng như trong Hồi Ký tôi viết toàn là sự thật về những chuyện đó, bao nhiêu bạn bè tôi chết oan, tôi dùng cái chữ "mất xác", gọi là đi vào cái rừng chính trị mà là hai bàn tay hoàn toàn trắng, cho nên lạc ở trong cái rừng đó.*

*Mình đi tham gia chính trị mà mình có biết làm chính trị đâu, cho nên vừa hôm trước cầm cờ vàng thì hôm sau cầm cờ đỏ mà thấy trong lòng chả thấy cái gì cả, ngây thơ đến tội nghiệp như thế!”*

*Cả cái lòng yêu nước mênh mông mạnh mẽ của tuổi thanh xuân chúng tôi lúc bấy giờ đã bị lợi dụng để đăng cọng sản cướp chính quyền cho riêng mình, chứ không phải là cướp chính quyền vì độc lập dân tộc và vì tự do của người công dân.*

Bùi Tín

*Luật sư Trần Lâm cũng nhớ lại: “Bây giờ mình nhiều tuổi rồi, thế rồi lại gặp bao nhiêu câu chuyện cái thì vừa ý cái thì không vừa ý, rồi những mục tiêu của Cách Mạng Tháng Tám nói thế thì nói chứ đến ngày hôm nay mà nhìn lại nó cũng được chỗ nọ chỗ kia, nhưng mà nói thực thì nó như cái áo vá cô ả, nó cũng không được hoàn chỉnh lắm. Thế cho nên (tôi) cũng cảm thấy bây giờ, phải nói cái cảm tưởng bây giờ, nhớ lại thấy rằng cũng buồn buồn.”*

Nhà báo Bùi Tín thì tâm sự rằng nhớ lại ngày 19 tháng 8 sáu mươi tư năm trước, ông vừa thấy vui mừng, lại vừa có niềm cay đắng. Ông vui vì nhớ đến không khí hùng hực lửa của lòng yêu nước rộ ràng trong trái tim thanh xuân, nhưng ông cay đắng bởi vì: *“Cho nên tôi cay đắng là gì? Là cả cái lòng yêu nước mênh mông mạnh mẽ của tuổi thanh xuân chúng tôi lúc bấy giờ đã bị lợi dụng để đăng cọng sản cướp chính quyền cho riêng mình, chứ không phải là cướp chính quyền vì độc lập dân tộc và vì tự do của người công dân. Cho nên đến bây giờ, cái cay đắng đến bây giờ tất cả 84 triệu người công dân vẫn không có tự do cá nhân.”*

Đó chắc cũng là tâm sự của không ít những người vừa độ tuổi đôi mươi khi cuộc cách mạng mùa thu diễn ra sáu mươi tư năm trước.

Câu Chuyện Hàng Tuần kỳ này dừng lại ở đây. Nguyễn An kính chào quý thính giả.

**Nguồn:** [http://www.rfa.org/vietnamese/in\\_depth/Story-of-the-Week-NA-08252009122317.html](http://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/Story-of-the-Week-NA-08252009122317.html)

---

Chuyển đến: **Lê-Thụy-Chi**

Ngày 18/8/2015

[www.vietnamvanhien.net](http://www.vietnamvanhien.net)